

”Kløften mellem
forskningsbaseret viden
om idrættens rolle i det
norske samfund og den
førte idrætspolitik”

Jan Ove Tangen

Professor Emeritus

Universitetet i Sørøst-Norge

Kløften – kort beskrivelse og forsøksvis forklaring

- Metaforikken forfører oss!
- Historikk – politikk og forskning på idrettsfeltet
- Politikken manglende bruk av forskning
- Forskningens analyse av politikken virkninger
- Forskningsformidling og risiko
- Hvordan lytter politikere?
- Systemenes lukkethet
- Mye annet kunne vært nevnt!



«Idrett, samfunn og frivillig organisering»

- Virksomt fra 1997-2007
- Visjon: “Samfunnsvitenskapelig kompetanse og kunnskap skal styrkes og gjøres relevant og nyttig for både idretten og forvaltningen”
- Initiert av ekspedisjonssjef Hans B Skaset
- Lagt inn under Norges forskningsråd
- Ledet av et programstyre (Bjarne Ibsen var medlem)
- Fordelte ca. 100 millioner
- Betydelig mengde kunnskap ble produsert: artikler, bøker, doktorgrader, kronikker, konferanser, universitetskurs, masteroppgaver...
- Men hva ble brukt av denne forskningen i forvaltningen?
- **NADA!** Nesten ingenting var relevant og nyttig.



Meld. St. 26

(2011–2012)

Melding til Stortinget

Den norske idrettsmodellen



Kløften mellom politikk og forskning

- Ingen bruk av forskningsresultater fra programmet «Idrett, samfunn og frivillig organisering» i St.Meld.26
- Programmet ble bare kort omtalt i kap 17 (13 linjer av 130 sider)
- 100 millioner brukt – ingen verdi for politikken!
- Forskning på idrett skulle framover konsentreres om bestemte temaer og miljøer:
 - “Frivillighet” ble temaet
 - Tre forskningssentre (idrettskader, trening og prestasjonsutvikling, idrettsanlegg og teknologi)
- Den brede samfunnsvitenskapelige innretningen av forskningen var en saga blott

Norsk idrettspolitikk - i utakt med tiden (Rafoss & Tangen, 2017, Tangen 2024)

- Arven etter Hofmo: “Idrett som brekkstang for samfunnet”
- Idrettsanlegg som politisk virkemiddel
- Virkemidlet virker ikke – målene nås ikke!
- “Tause forventninger” og «de andres blikk”. “Idrettens definisjonsmakt”
- Nasjonalanlegg – brennheite saker – hvite elefanter
- Kjerneoppfatninger og mantra
- Avpolitisert og uformell idrettspolitikk
- Er det forskernes ‘skyld’? Feil formidling?



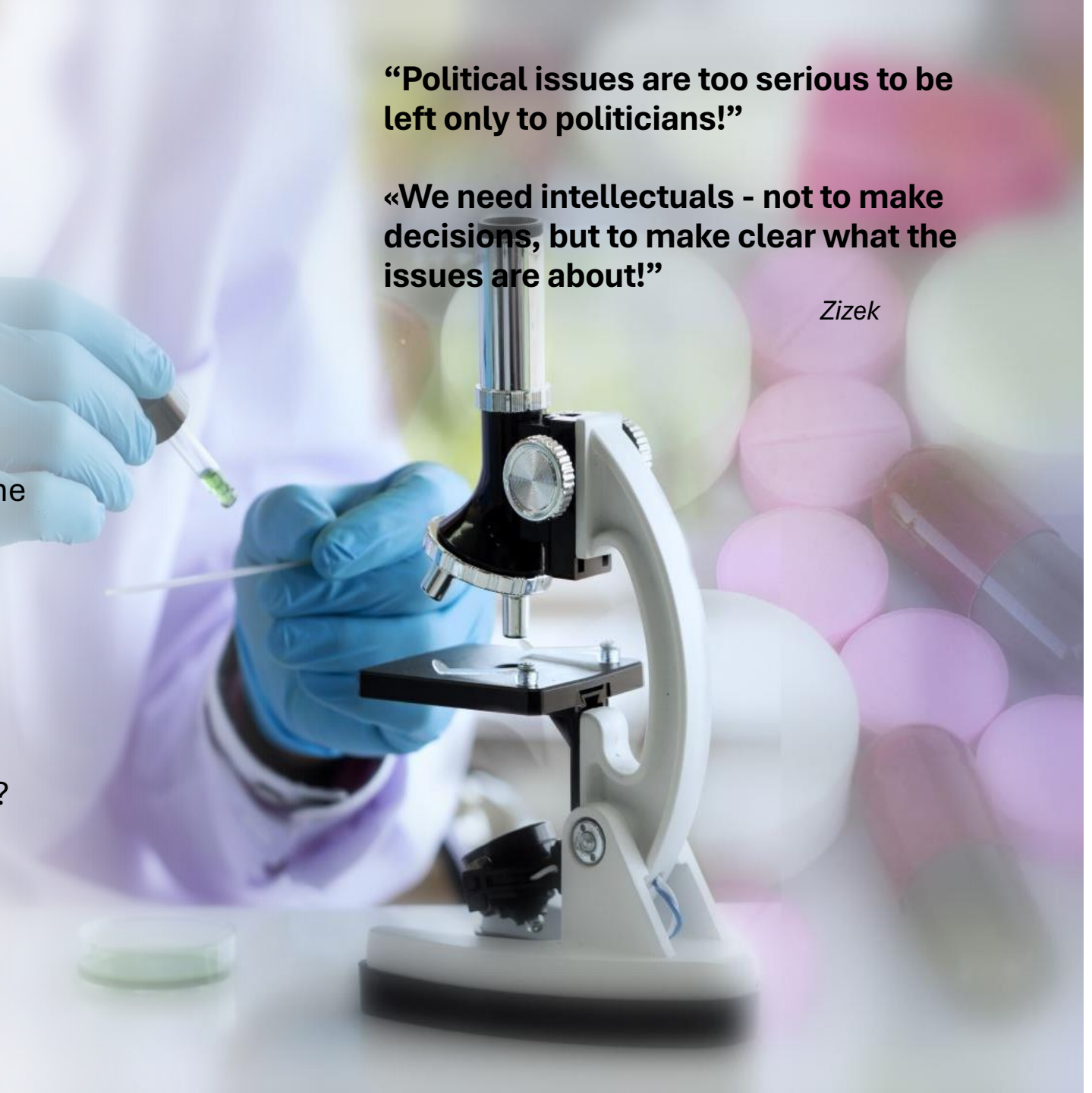
Forskningsformidling – en risikosport?

- Offentlig finansiering av forskning er omfattende
- Klar forventning om forskningsformidling
- Nærmere 50% av forskere har vært betenkte
- 25% av forskerne mener journalister vrir på funnene
- Over 12% av forskere frykter hets og trusler
- Nærmere 12% er redd for å ødelegge karrieren
- Innvandrings-, kjønn- og klimaforskere er mest utsatt for kritikk og hets.
- Kritisk forskning blir ofte anklaget for å være aktivistisk og politisert. Hva med ‘nytteforskning’?
- Forskjell på departementenes bruk av forskning (Næring 38%, de fleste 1% av salderte budsjetter)
- Departementene driver «cherry picking»: hva som passer for tiltaket – ikke for å belyse det!
- De intellektuelles moralske ansvar (Chomsky)

“Political issues are too serious to be left only to politicians!”

«We need intellectuals - not to make decisions, but to make clear what the issues are about!”

Zizek



Hvordan lytter politikerne?

- **Respons på egen og andres forskning:**
 - «Ballbingen – i de godes tjeneste!» 2003 (kalt inn på teppet til Norges fotballforbund)
 - Krav fra Norges idrettsforbund om å trekke en rapport om fysisk aktivitet, omfang, sosial ulikhet (Rafoss et al 2010)
 - Nasjonalt kjernemiljø i idrettspolitik og idrettsanlegg 1997-2007 (vår forskning ble ignorert, senter for anleggsforskning ble lagt til NTNU. St.Meld. 26 2011-2012 har ingen henvisninger til kjernemiljøets forskning)
 - Forskning på mangfold og likestilling i idretten har stort sett blitt oversett/neglisjert (Fasting, Lippe, Hovden, Sogn, Gils...)
 - I forarbeidene til kriminalisering av doping (2012) ble Barlands og min forskning på doping brukt for å dokumentere bruk av doping blant ungdom, men ikke vår konklusjon om IKKE kriminalisering
 - Min kronikk i 2016 om OL i Telemark i 2026 ble møtt med «festbrems og besserwesser».
- **Ulike former for respons (sosialpsykologiske mekanismer under sosial meningsdanning)**
 - **Konsonans** (Heiders balanseteori) > katarsis (Scheff 2007) > willful ignorance (Arfini & Magnani 2011),
 - **Dissonans** (Festinger) uncomfortable knowledge (Stewart & Rayner) > rasjonalisering > tilbaketrekning > knowledge repression Horne (2007)
 - **Resonans** (Wikan 1992, Rosa 2019) > gruppe-eufori > Flyvbjerg 'four sublimes' 2014).
 - **Bias and Noise** preger alltid våre beslutninger (Kahneman), Unconscious gender and race bias (219 000 treff på Google Scholar)
 - **Rettferdiggjøring** (Boltanski & Thevenot, 2006)
 - Moralske **repertoarer** for vurderinger (Lamont 2002)
 - **Agonistisk og antagonistisk** offentlighet (Mouffe, 2013) «Vi og de andre»

Sosiologisk forklaring – sosiale systemers åpenhet og lukkethet (Luhmann)

- Hvert system holder på med sitt ut fra eget unike formål (**autopoiese**)
- **Utvikler** forskjellige kulturer, verdier og språk
- **Selekterer** og **socialiserer** sine egne 'lakeier' som er lojale overfor systemet og dets formål
- **Anerkjenner** hverandres respektive formål og kompetanse
- **Underkjenner** de andres kunnskap og forståelse av sitt eget formål og virksomhet (Forskning har ikke peiling på politikk, sier byråkratene – og omvendt)
- **Agonistisk** og **antagonistisk** kommunikasjon
- Kan i beste fall '**irritere**' hverandre gjensidig til endring: dissonans/resonans/ignorans (makt/politikk, penger/marked, kunnskap/forskning, oppmerksomhet/medier)
- Systemene **bestemmer** selv hvordan de skal reagere på 'irritasjonen'



- **Forskning og politikk – uoverstigelig kløft eller babelsk forvirring?**
- **“Never the twain shall meet!” (Kipling 1892)**
- **«Hvad gør vi nu, lille du?» (Gasolin’ 1976)**
- **Kjør diskusjon!**
- ***Takk for oppmerksomheten!***